

Załącznik nr 2

Do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego

dr Katarzyna Pokryszka

Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Śląski w Katowicach

AUTOREFERAT

Sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych oraz charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789)

I. Wstęp

Zgodnie z art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), jak również z przepisami § 12 ust. 2 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r., poz. 1586), składam niniejszy autoreferat zawierający informacje na temat uzyskanych przeze mnie stopni naukowych i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych, charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 wskazanej powyżej ustawy, a także zwięźle omówienie moich pozostałych osiągnięć i dorobku naukowego. Dodatkowa informacja dotycząca aktywności organizacyjnej, eksperckiej, dydaktycznej, popularyzatorskiej, a także współpracy międzynarodowej zawarta została w odrębnym załączniku nr 3.

II. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Dyplom magistra prawa uzyskałam w czerwcu 1998 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na podstawie obrony pracy magisterskiej zatytułowanej „Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej w prawie Wspólnot Europejskich”. Praca ta przygotowana została w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego pod kierunkiem naukowym Prof. dr hab. Genowefy Grabowskiej. Studia ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym, a praca magisterska w 1999 r. znalazła się w finale Ogólnopolskiego Konkursu „Luminarz” na najlepszą pracę magisterską dotyczącą ustawodawstwa i orzecznictwa wspólnotowego oraz problemów dostosowania prawa polskiego do wspólnotowego.

Stopień doktora nauk prawnych uzyskałam w dniu 16 marca 2004 r. mocą uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego na podstawie pracy zatytułowanej „Działalność zagranicznych instytucji finansowych na polskim rynku kapitałowym. Zagadnienia prawne”. Rozprawa doktorska przygotowana była w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego, a jej promotorem był Prof. dr hab. Jan Grabowski. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli Prof. dr hab. Marek Wierzbowski oraz Prof. dr hab. Janusz A. Strzępka. Wraz z uchwałą o nadaniu mi stopnia doktora nauk prawnych Rada Wydziału podjęła także uchwałę o uznaniu przedłożonej przeze mnie rozprawy doktorskiej za wyróżniającą.

W latach 2000 – 2003 w okręgu Sądu Okręgowego w Katowicach odbyłam aplikację sądową zakończoną zdaniem egzaminu sędziowskiego. W 2006 r. uzyskałam tytuł radcy prawnego i zostałam wpisana na listę radców prawnych prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Katowicach. W tym samym roku ukończyłam szkolenie uprawniające do wykonywania zawodu mediatora i zostałam wpisana na listę mediatorów sądowych Sądu Okręgowego w Katowicach.

III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach badawczych.

W październiku 1998 r. rozpoczęłam studia doktoranckie w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Po nadaniu mi stopnia doktora nauk prawnych, w październiku 2004 r. zostałam

zatrudniona w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na stanowisku adiunkta. W Katedrze tej pracuję do dnia dzisiejszego, obecnie na stanowisku starszego wykładowcy. Uniwersytet Śląski jest aktualnie jedyną uczelnią, z którą jestem związana.

W latach 1998 – 2013 współpracowałam z Górnośląską Wyższą Szkołą Handlową im. Wojciecha Korfańskiego w Katowicach, w której w okresie od 2004 r. do 2013 r. zatrudniona byłam na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa i Administracji.

IV. Wskazanie osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki.

Jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, uzyskane po uzyskaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój nauki prawa i tym samym spełniające kryteria określone w art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki, pozwalam sobie wskazać monografię pod tytułem „Transgraniczne przeniesienie siedziby spółki europejskiej a status prawny jej akcjonariuszy”, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2017, s. 438. Recenzję wydawniczą książki przygotował Prof. UG dr hab. Andrzej Powałowski.

Monografia ta powstała w konsekwencji moich zainteresowań problematyką transgranicznego prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej i możliwością jej wykonywania w formie spółek ponadnarodowych, których założenie umożliwiają przepisy prawa europejskiego, a koncepcja ich funkcjonowania zakłada współpracę przedsiębiorców pochodzących z różnych państw członkowskich Unii. Książka stanowi efekt badań poświęconych tej problematyce i koncentrujących się na zagadnieniach związanych z transgranicznym przeniesieniem siedziby spółki europejskiej i sytuacją prawną jej akcjonariuszy.

W okresie przed rozpoczęciem badań, a także w ich trakcie ukazały się trzy monografie poświęcone spółce europejskiej (K. Niedzielska, Europejska spółka akcyjna. Założenie. Funkcjonowanie. Likwidacja, Warszawa 2005; K. Bilewska, Spółka europejska, Warszawa 2006, N. Banaś, Europejska spółka akcyjna w postępowaniu rejestrowym, Warszawa 2012), a także jedna monografia dotycząca transgranicznego przeniesienia siedziby

spółki (M. Mysze – Nowakowska, Transfer siedziby spółki w Unii Europejskiej, Warszawa 2015). Problematyka transgranicznego przeniesienia siedziby spółki analizowana jest zarówno w literaturze polskiej, jak i zagranicznej, przede wszystkim na kanwie orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczących możliwości korzystania przez spółki ze swobody przedsiębiorczości na obszarze rynku wewnętrznego Unii oraz ich wpływu na przepisy prawa wewnętrznego państw członkowskich określające możliwości i konsekwencje przeniesienia siedziby spółki za granicę. Z uwagi na brak jednolitej unijnej regulacji prawnej w tym zakresie, a przy tym rosące zainteresowanie możliwościami transgranicznego wykonywania działalności gospodarczej, które stwarza rynek wewnętrzny Unii Europejskiej, transgraniczne przeniesienie siedziby spółki nie przestaje być tematem aktualnym i żywo dyskutowanym w doktrynie prawniczej, stanowiącym niewątpliwie jedno z kluczowych zagadnień europejskiego prawa spółek. Chciałabym podkreślić, że w swojej rozprawie skoncentrowałam się na transgranicznym przeniesieniu siedziby spółki europejskiej i związanych z takim transferem zagadnieniach, które nie były do tej pory analizowane w literaturze lub ich istnienie autorzy jedynie sygnalizowali. Wskazane wyżej monografie stanowić mogły bardzo dobrą podstawę do badania kwestii związanych z transgranicznym przeniesieniem siedziby spółki europejskiej, a jednocześnie pozwoliły mi na rezygnację ze szczegółowego przedstawienia problematyki tworzenia i wewnętrznej organizacji tej spółki oraz z wnikliwej analizy regulacji prawa europejskiego i orzecznictwa TSUE dotyczącego transgranicznej mobilności spółek.

Rozpoczynając badania, których rezultaty przedstawione zostały w mojej monografii skoncentrowałam się na analizie jednej ze specyficznych cech spółki europejskiej, którą stanowi możliwość transgranicznego przeniesienia siedziby statutowej do innego państwa bez utraty przez spółkę podmiotowości prawnej i konieczności likwidacji spółki. Wprowadzona w przepisach art. 8 Rozporządzenia Rady 2157/2001 w sprawie statutu spółki europejskiej¹ gwarancja dokonania takiego transferu z kontynuowaniem przez spółkę bytu prawnego w państwie, do którego siedziba spółki została przeniesiona, a także regulacja jego procedury, stanowi wciąż jedno z unikatowych rozwiązań w zakresie funkcjonowania spółek zarówno w świetle prawa europejskiego jak i z perspektywy prawa wewnętrznego państw członkowskich Unii Europejskiej.

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2157/2001 z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 294).

Podstawowe obszary badawcze, które wyznaczają zakres tematyczny monografii, zdeterminowane zostały przez kwestie decydujące o szczególnym charakterze transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej. Pierwszą z nich stanowi regulacja prawna procedury transferu siedziby spółki europejskiej do innego państwa wprowadzona w przepisach Rozporządzenia 2157/2001 w sprawie statutu spółki europejskiej. W świetle przepisów Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz orzecznictwa TSUE, zwłaszcza w sprawach *Überseering*², *Cartesio*³ i *Vale*⁴, transgraniczne przeniesienie siedziby statutowej do innego państwa uznawane jest za jedną z możliwości korzystania przez spółki ze swobody przedsiębiorczości. W literaturze jednak słusznie zwraca się uwagę, że z prawnego punktu widzenia transfer taki stanowi operację transgranicznej restrukturyzacji spółki, która wymaga zmiany jej statutu, wskazania skutków prawnych i momentu ich wystąpienia oraz należytego zabezpieczenia interesów akcjonariuszy i wierzycieli. Nie jest zatem wystarczające, jak podkreśla się w literaturze, zagwarantowanie możliwości transgranicznego przeniesienia siedziby spółki, gdyż dla jego prawidłowego przeprowadzenia konieczne jest także uregulowanie jego procedury. W doktrynie od dawna postuluje się uchwalenie Czternastej Dyrektywy w sprawie transgranicznego przeniesienia siedziby spółki, której projekt przedstawiony został już w 1997 r. Do tej pory jednak projekt ten nie został przyjęty. W konsekwencji, z perspektywy prawa europejskiego oraz prawa wewnętrznego wielu państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym także prawa polskiego, regulacja transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej wprowadzona w przepisach Rozporządzenia 2157/2001 stanowi nie tylko gwarancję możliwości dokonania takiego transferu z zachowaniem przez spółkę podmiotowości prawnej, ale przede wszystkim określa jego ramy proceduralne.

Druga kwestia decydująca o szczególnym charakterze transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej, która wpłynęła na tematykę i zakres prowadzonych w monografii badań, wiąże się ze specyficzną konstrukcją prawną spółki europejskiej, która

² Wyrok Trybunału z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie C-208/00 *Überseering BV* przeciwko *Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)* (Zbiór Orzeczeń 2002 I-09919).

³ Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-210/06 *Cartesio Oktató és Szolgáltató* bt. (Zbiór Orzeczeń 2008 I-09641)

⁴ Wyrok Trybunału (trzecia izba) z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie C-378/10 *Vale Építési kft.* (Zbiór Orzeczeń – część ogólna).

wymaga stosowania do niej nie tylko przepisów Rozporządzenia 2157/2001, ale w przeważającym zakresie przepisów prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego znajduje się siedziba statutowa spółki. Tak ukształtowana struktura źródeł prawa, które mają zastosowanie do spółki europejskiej powoduje, że w konsekwencji transgranicznego przeniesienia jej siedziby zmieniają się także przepisy regulujące zagadnienia, które nie zostały unormowane w Rozporządzeniu 2157/2001. Rezultatem transferu siedziby spółki europejskiej do innego państwa mogą być zatem w szczególności zmiany w sferze praw i obowiązków akcjonariuszy tej spółki, których Rozporządzenie 2157/2001 bezpośrednio nie reguluje.

Podstawowym celem poprowadzonych w monografii badań była analiza procedury transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej i ocena jej skuteczności w zakresie ochrony praw akcjonariuszy Societas Europaea. Kwestia ta ma istotne znaczenie z perspektywy przepisów prawa wewnętrznego wielu państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym także prawa polskiego, w świetle których transfer siedziby krajowej spółki akcyjnej za granicę powoduje konieczność likwidacji spółki i założenia jej od nowa w państwie, do którego jej siedziba ma zostać przeniesiona. Celem pracy była także kompleksowa analiza uprawnień akcjonariuszy spółki europejskiej w wybranych systemach prawnych oraz ocena wpływu transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej na status prawny akcjonariuszy tej spółki. Podjęcie badań nad tą problematyką ma uzasadnienie nie tylko prawne, ale i gospodarcze, gdyż korzystanie przez spółki ze swobody przedsiębiorczości w ramach rynku wewnętrznego Unii Europejskiej i związana z tym możliwość wyboru państwa, na terytorium którego spółka zamierza prowadzić działalność gospodarczą, daje akcjonariuszom podstawy do ustanowienia siedziby spółki w państwie, którego system prawny jest dla nich najbardziej korzystny. Zjawisko to w literaturze określane jest jako „legal arbitrage” lub „company law shopping” i może mieć wpływ rozwój ustawodawstwa państw członkowskich w zakresie prawa spółek, który stanowi konsekwencję tzw. „konkurencji regulacyjnej.”

Analiza omawianej w monografii problematyki wymagała zastosowania kilku metod badawczych. W pracy wykorzystana została w głównej mierze metoda dogmatyczna oraz prawnoporównawcza, które umożliwiły ustalenie stanu de lege lata, a w części końcowej przedstawienie wniosków i propozycji de lege ferenda.

Zastosowanie metody dogmatycznej było niezbędne dla wyodrębnienia właściwych regulacji prawnych mających zastosowanie do spółki europejskiej oraz określających prawa i obowiązki jej akcjonariuszy, a także dla dokonania wykładni tych przepisów.

Niezwykle istotne znaczenie dla ustalenia wyników prowadzonych badań miało jednak wykorzystanie metody prawno-porównawczej. Zastosowanie tej metody było niezbędne z uwagi na specyfikę systemu źródeł prawa mających zastosowanie do spółki europejskiej, w którym znaczącą rolę odgrywają przepisy prawa państwa, na terytorium którego znajduje się siedziba statutowa Societas Europaea. Dokonanie oceny konsekwencji transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej dla statusu prawnego jej akcjonariuszy, nie byłoby zatem możliwe bez uprzedniej analizy przepisów prawa państwa, w którym spółka europejska posiada siedzibę statutową i które w konsekwencji regulują prawa i obowiązki jej akcjonariuszy. Stosując metodę prawno-porównawczą jako punkt odniesienia potraktowałam przepisy prawa polskiego, a dalsze badania objęły także regulacje prawa niemieckiego i angielskiego. Wybór prawa niemieckiego podyktowany był w szczególności faktem, iż regulacja funkcjonowania spółki akcyjnej, której przepisy mają zastosowanie do spółki europejskiej z siedzibą w Niemczech, jest w prawie niemieckim szczegółowa i często w doktrynie uznawana za modelową regulację w tym zakresie. Duże znaczenie miał również fakt, że zainteresowanie prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki europejskiej jest w Niemczech bardzo wysokie w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej. Za wyborem prawa angielskiego, jako trzeciego analizowanego systemu prawnego, przemawiała przede wszystkim odmienna od kontynentalnej regulacja funkcjonowania spółki akcyjnej, stosowana także do spółki europejskiej z siedzibą w Wielkiej Brytanii, a także specyfika prawa angielskiego opartego na *common law*, która powoduje, że dla określenia praw i obowiązków akcjonariuszy spółki europejskiej z siedzibą w Wielkiej Brytanii, istotną rolę odgrywa orzecznictwo sądowe. Zastosowanie metody prawno-porównawczej przy pracy nad monografią wymagało także sięgnięcia do regulacji dyrektyw które harmonizują przepisy państw członkowskich dotyczące praw i obowiązków akcjonariuszy i odniesienia się do ich implementacji w analizowanych systemach prawnych.

Prowadząc badania, których wyniki zaprezentowane zostały w monografii, zastosowałam także w niezbędnym zakresie metodę historyczną. Jej wykorzystanie pozwoliło na ukazanie ewolucji, której podlegał projekt Rozporządzenia 2157/2001 w zakresie regulacji statusu prawnego akcjonariuszy spółki europejskiej. Była ona także konieczna dla

przedstawienia problematyki transgranicznego przeniesienia siedziby spółki z perspektywy prawa europejskiego w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Zagadnienia zaprezentowane w rozdziale pierwszym i drugim monografii mają charakter wprowadzający do analizy kwestii stanowiących główny nurt rozważań i stanowią podstawę do określenia podstawowych wątków i perspektywy badawczej. W rozdziale pierwszym wskazane zostały podstawy prawne funkcjonowania spółki europejskiej oraz statusu prawnego jej akcjonariuszy. Przedstawiona w świetle przepisów art. 9 Rozporządzenia 2157/2001 w sprawie statutu spółki europejskiej struktura źródeł prawa, w oparciu o które uregulowana jest wewnętrzna organizacja oraz działalność spółki europejskiej daje podstawy do ustalenia regulacji mających zastosowanie do określenia uprawnień jej akcjonariuszy. Jedną z najbardziej charakterystycznych cech spółki europejskiej jest złożony system źródeł prawa, który w dużej mierze opiera się na przepisach prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego spółka posiada siedzibę statutową. Przepisy Rozporządzenia SE zasadniczo nie regulują uprawnień ani obowiązków akcjonariuszy spółki europejskiej, co powoduje, że w konsekwencji podlegają one przepisom prawa wewnętrznego państwa siedziby spółki. Spółka europejska ma charakter spółki akcyjnej, posiada ona jednak także specyficzne cechy jako spółka ponadnarodowa, której założenie umożliwiają przepisy prawa europejskiego. Jedną z najbardziej charakterystycznych cech spółki europejskiej, która zdecydowanie wyróżnia ją na tle krajowych spółek akcyjnych oraz ma istotne znaczenie dla statusu prawnego jej akcjonariuszy, jest możliwość transgranicznego przeniesienia siedziby statutowej spółki, które nie powoduje utraty przez spółkę podmiotowości prawnej, lecz pozwala na kontynuację jej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Problematyce transgranicznego przeniesienia siedziby spółki poświęcony został rozdział drugi monografii. Zagadnienie to, z uwagi na swoje istotne praktyczne znaczenie dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terytorium rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, zostało przedstawione zarówno z perspektywy prawa europejskiego, jak i przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich Unii Europejskiej. Wymagało to ukazania ewolucji orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącego transgranicznego przeniesienia siedziby spółki i przedstawienia jego przełomowych orzeczeń wydanych w szczególności w sprawach *Daily Mail*⁵, *Überseering*, *Cartesio* i *Vale*.

⁵ Wyrok Trybunału z dnia 27 września 1988 w sprawie 81/87 *The Queen* przeciwko *H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc*

Funkcjonowanie spółek, jako podmiotów prawa krajowego, podlega przepisom prawa wewnętrznego państw członkowskich, a zatem konieczne było także przedstawienie podstawowych założeń przyjętych w doktrynie prawa prywatnego międzynarodowego teorii siedziby rzeczywistej, teorii inkorporacji oraz teorii siedziby statutowej, które pozwalają na określenie statutu personalnego spółki i konsekwencji przeniesienia jej siedziby do innego państwa. Założeniem pracy nie była wnikliwa analiza prawnych konsekwencji transgranicznego przeniesienia siedziby spółki, a zatem rozważania dotyczące tych kwestii mają charakter sprawozdawczy i koncentrują się na identyfikacji podstawowych problemów, które na gruncie prawa kolizyjnego i materialnego mogą wiązać się z transgranicznym przeniesieniem siedziby spółki. Celem tych rozważań było jednak określenie punktu odniesienia do dalszych badań. Przeprowadzona analiza orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości i, w podstawowym zakresie, przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich, pozwoliła na aprobatę wysuwanej w literaturze tezy, że choć w świetle prawa Unii Europejskiej transgraniczne przeniesienie siedziby spółki, stanowi jedną z możliwości korzystania przez spółki ze swobody przedsiębiorczości, to transfer taki może napotykać trudności wynikające z przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich. Możliwość dokonania takiego transferu wzbudza kontrowersje także na gruncie prawa polskiego, gdyż co prawda przepisy art. 19 ustawy Prawo prywatne międzynarodowe⁶ dają podstawy do zachowania przez spółkę podmiotowości prawnej w przypadku transgranicznego przeniesienia jej siedziby, to jednak w świetle przepisów art. 270 pkt. 2 i 459 pkt. 2 Kodeksu spółek handlowych⁷, uchwała walnego zgromadzenia o przeniesieniu siedziby spółki za granicę stanowi jedną z przyczyn jej rozwiązania. W tym kontekście warto podkreślić, że wątpliwości dotyczące możliwości i konsekwencji transgranicznego przeniesienia siedziby spółki nie powstają w przypadku transferu siedziby spółki europejskiej, gdyż przepisy art. 8 Rozporządzenia 2157/2001 *expressis verbis* stanowią, że przeniesienie siedziby statutowej SE do innego państwa nie powoduje konieczności likwidacji spółki i utworzenia jej na nowo w państwie nowej siedziby.

Kluczowe, z uwagi na tematykę monografii, rozważania przeprowadzone zostały w rozdziale trzecim, w którym przedstawiono procedurę transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej. W rozdziale tym zostały poddane analizie podstawowe etapy procedury transferu siedziby spółki do innego państwa w świetle przepisów Rozporządzenia 2157/2001, a także z uwzględnieniem regulacji prawa polskiego, niemieckiego i angielskiego, które mają

⁶ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 – Prawo prywatne międzynarodowe (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1792)

⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2017, poz. 1577).

zastosowanie w sprawach nie uregulowanych w tym zakresie przez przepisy Rozporządzenia 2157/2001 w sprawie statutu spółki europejskiej. W rozdziale tym przedstawiono także problematykę ochrony akcjonariuszy mniejszościowych w przypadku transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej. Zagadnienie to nie zostało uregulowane w przepisach Rozporządzenia 2157/2001, a zatem mają tu zastosowanie wyłącznie przepisy prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego znajduje się siedziba statutowa spółki europejskiej. W istocie to właśnie te przepisy decydują o tym, czy akcjonariuszom, którzy nie zgadzają się na transfer siedziby spółki do innego państwa zapewniona jest ochrona w postaci szczególnych środków prawnych przysługujących im na wypadek takiego transferu oraz o tym, jaki jest zakres i skuteczność tej ochrony. Z tego względu, instrumenty ochrony akcjonariuszy mniejszościowych charakterystyczne dla transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej, wymagały prezentacji z perspektywy prawnoporównawczej. Przedstawione zostały przepisy polskiej ustawy o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej⁸ oraz niemieckiej SE-Ausführungsgesetz – SEAG⁹, które gwarantują akcjonariuszom spółek europejskich z siedzibą w Polsce i w Niemczech, którzy głosowali przeciwko uchwale o transgranicznym przeniesieniu siedziby spółki europejskiej, prawo wystąpienia ze spółki wraz z żądaniem odkupu swoich akcji oraz ustalają odpowiednie metody określenia ich ceny. Analizie poddane zostały uprawnienia akcjonariuszy spółki europejskiej z siedzibą w Polsce do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia o transgranicznym przeniesieniu siedziby spółki oraz żądania odszkodowania, które przysługuje akcjonariuszom, którzy ponieśli szkodę w wyniku dokonania wpisów na podstawie uchwały uznanej przez sąd za nieważną lub uchylonej (art. 52 ustawy SE). Przedstawione zostały także uprawnienia akcjonariuszy spółki europejskiej z siedzibą w Niemczech do wystąpienia ze szczególnego rodzaju powództwem – *Spruchverfahren*, które, w przypadku wystąpienia akcjonariuszy ze spółki i odkupu ich akcji, umożliwia im zakwestionowanie wysokości zaproponowanej im zapłaty za zbywane akcje. Zwrócono także uwagę na to, że przepisy European Public – Limited Liability Company Regulations 2004¹⁰ nie wprowadzają szczególnych środków prawnych w celu ochrony praw akcjonariuszy mniejszościowych spółki europejskiej z siedzibą w Wielkiej Brytanii w sytuacji transgranicznego przeniesienia

⁸ Ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (t.j. 2015 r. poz. 2142)

⁹ Gesetz zur Ausführung der Verordnung (EG) Nr. 2157/2001 des Rates vom 8. Oktober 2001 über das Statut der Europäischen Gesellschaft (SE) (SE-Ausführungsgesetz – SEAG) vom 22. Dezember 2004 (BGBl. I S. 3675)

¹⁰ The European Public-Limited Liability Company Regulations 2004 Statutory Instruments No. 2004/2326 (SI 2004/2326), (<http://www.legislation.gov.uk>)

jej siedziby. Akcjonariusze ci mogą zatem, w takim przypadku, wykorzystać jedynie środki ochrony prawnej, które przysługują im na zasadach ogólnych wobec decyzji podejmowanych przez spółkę. Zastosowanie będzie miało w takiej sytuacji specyficzny dla prawa angielskiego środek ochrony prawnej, powództwo *unfair prejudice remedy*, którego wniesienie daje sądowi podstawę do orzeczenia o obowiązku odkupienia akcji akcjonariuszy występujących ze spółki. W rozdziale trzecim zwrócono także uwagę na konsekwencje transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej dla statusu prawnego jej akcjonariuszy. Stanowią one efekt oparcia konstrukcji prawnej spółki europejskiej na skomplikowanej strukturze źródeł prawa, wśród których bardzo duże znaczenie zyskują przepisy prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego spółka europejska posiada swoją siedzibę statutową, gdyż mają zastosowanie do tej spółki w zakresie nieuregulowanym w Rozporządzeniu SE (art. 9 ust. 1 lit. c Rozporządzenia SE). Z uwagi na to, że przepisy Rozporządzenia SE nie regulują w zasadzie praw i obowiązków akcjonariuszy spółki europejskiej, transfer jej siedziby do innego państwa członkowskiego oznacza, że ich prawa zaczną podlegać przepisom państwa nowej siedziby spółki.

Rozważania przeprowadzone w rozdziale trzecim stanowiły punkt wyjścia dla określenia zakresu i kierunku badań, które przedstawione zostały w dalszej części monografii. Jej konstrukcja opiera się na tradycyjnym podziale na prawa korporacyjne i majątkowe akcjonariuszy. Przyjęcie takiej konstrukcji umożliwiło dokonanie analizy poszczególnych uprawnień akcjonariuszy spółki europejskiej, a także porównanie ich regulacji w wybranych systemach prawnych, co z kolei pozwoliło na ocenę konsekwencji transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej dla jej akcjonariuszy.

W rozdziale czwartym monografii zaprezentowane zostały podstawowe uprawnienia korporacyjne akcjonariuszy spółki europejskiej. W pierwszej kolejności dokonana została charakterystyka prawa akcjonariuszy *Societas Europaea* do udziału i głosu na walnym zgromadzeniu. Dokonując charakterystyki uprawnień akcjonariuszy spółki europejskiej związanych z uczestnictwem i głosowaniem na walnym zgromadzeniu, należało także odnieść się do tych z nich, które zagwarantowane zostały przepisami Dyrektywy 2007/36¹¹. Zwrócono w szczególności uwagę na te uprawnienia akcjonariuszy związane z organizacją i przebiegiem walnego zgromadzenia, które umożliwiają akcjonariuszom SE udział w walnym zgromadzeniu i głosowanie za pośrednictwem środków elektronicznych, głosowanie

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/36 z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy notowanych na rynku regulowanym (Dz. Urz. UE L 184/17 z dnia 14 lipca 2007 r.).

korespondencyjne oraz przez pełnomocnika, gdyż uprawnienia te mogą mieć dla nich istotne znaczenie w przypadku transferu siedziby spółki do innego państwa, który może wiązać się z utratą przez akcjonariuszy możliwości osobistego uczestnictwa i głosowania na walnym zgromadzeniu. Analiza uprawnień korporacyjnych akcjonariuszy wymagała także odniesienia się do możliwości zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia oraz prawa do wytoczenia powództwa na rzecz spółki *actio pro socio*. Uprawnienia te nie zostały uregulowane w przepisach Rozporządzenia SE ani zharmonizowane mocą unijnych dyrektyw, a zatem akcjonariusze spółki europejskiej mogą z nich korzystać wyłącznie w oparciu o przepisy prawa państwa, na terytorium którego spółka europejska ma siedzibę statutową. Przedmiotem analizy dokonanej w rozdziale czwartym stały się zatem rozwiązania, które przyjmują w tym zakresie prawo polskie, niemieckie i angielskie. Przedstawione zostały przesłanki i podstawowe zagadnienia proceduralne związane z uprawnieniem do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia w prawie polskim i niemieckim, a także przyczyny uzasadniające wykorzystanie charakterystycznego dla prawa angielskiego środka ochrony prawnej jakim jest powództwo *unfair prejudice remedy*. Dokonano także analizy przyczyn i przepisów proceduralnych stanowiących podstawę wystąpienia z powództwem na rzecz spółki w prawie polskim i niemieckim (*actio pro socio*), a także wniesienia powództwa pochodnego (*derivative claim*) w prawie angielskim.

W ostatnim rozdziale monografii dokonano charakterystyki podstawowych praw majątkowych akcjonariuszy spółki europejskiej, które obejmują prawo do udziału w zysku rocznym spółki oraz prawo poboru. Uprawnienia te przedstawiono przez pryzmat przepisów Dyrektywy 2017/1132 w sprawie niektórych aspektów prawa spółek¹², które harmonizują przepisy regulujące uprawnienia majątkowe akcjonariuszy spółek akcyjnych i dzięki temu wprowadzają minimalny standard, który w zakresie praw majątkowych powinien zostać zapewniony także akcjonariuszom spółki europejskiej. W rozdziale tym dokonano charakterystyki także tych aspektów prawa do udziału w zysku spółki, które podlegają regulacji prawa wewnętrznego państw członkowskich na podstawie przepisów przyjętych w tym zakresie w prawie polskim, prawie niemieckim oraz w prawie angielskim w ujęciu prawoporównawczym. Na podstawie przepisów prawa wybranych państw członkowskich przedstawione zostały przesłanki prawa do dywidendy i jego zakres, kwestie związane z wypłatą dywidendy i zaliczki na jej poczet, a także uprawnienia akcjonariuszy wynikające z akcji uprzywilejowanych co do dywidendy oraz zagadnienia dotyczące odpowiedzialności

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz. U. UE L 169)

akcjonariuszy za niesłusznie pobraną dywidendę i ochrony ich prawa do dywidendy. Z perspektywy prawno-porównawczej została także zaprezentowana problematyka prawa poboru w spółce europejskiej. W pierwszej kolejności przedstawione zostały kwestie związane z realizacją prawa poboru oraz przesłankami jego wyłączenia w świetle przepisów Dyrektywy 2017/1132, a następnie poddane zostały analizie regulacje prawa polskiego, niemieckiego oraz angielskiego, które implementują przepisy Dyrektywy 2017/1132 w tym zakresie.

Przeprowadzone badania prawno-porównawcze dotyczące uprawnień korporacyjnych i majątkowych akcjonariuszy spółki europejskiej regulowanych przepisami prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego znajduje się siedziba statutowa spółki pozwoliły na próbę dokonania oceny konsekwencji, które wiążą się z transgranicznym przeniesieniem siedziby spółki europejskiej dla jej akcjonariuszy.

Dokonana w monografii analiza problematyki transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej oraz podstawowych uprawnień majątkowych i korporacyjnych jej akcjonariuszy pozwoliła na przyjęcie stanowiska, że z perspektywy akcjonariuszy tej spółki istotne znaczenie ma przede wszystkim wprowadzona *expressis verbis* w przepisach art. 8 ust. 1 Rozporządzenia SE gwarancja, że w konsekwencji transgranicznego przeniesienia siedziby statutowej spółka europejska nie traci podmiotowości prawnej. Podejmując uchwałę o transgranicznym przeniesieniu siedziby spółki akcjonariusze mają pewność, że możliwe będzie kontynuowanie działalności SE w wybranym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Warto podkreślić, że przepisy Rozporządzenia SE nie wprowadzają żadnych instrumentów ochrony praw akcjonariuszy mniejszościowych w przypadku transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej. W tej sytuacji uzasadniony wydaje się postulat, by ustawodawca unijny rozważył możliwość wprowadzenia takich instrumentów w przepisach Rozporządzenia SE uzupełniając regulację procedury transgranicznego przeniesienia siedziby spółki europejskiej w tym zakresie. W szczególności akcjonariusze mniejszościowi powinni mieć zagwarantowane prawo wykupu ich akcji w przypadku przeniesienia siedziby statutowej spółki europejskiej do innego państwa. Ochrona akcjonariuszy mniejszościowych spółki europejskiej w przypadku transgranicznego przeniesienia jej siedziby oparta na przyjęciu jednolitego standardu europejskiego byłaby na pewno bardziej skuteczna.

W świetle obowiązujących przepisów prawa polskiego zauważyć także należy, że regulacje Rozporządzenia SE gwarantują aktualnie jedyną, pewną z prawnego punktu widzenia i uregulowaną proceduralnie możliwość transgranicznego przeniesienia siedziby spółki bez utraty podmiotowości prawnej i konieczności jej likwidacji. Z uwagi na fakt, że

uchwalenie przez ustawodawcę unijnego Czternastej Dyrektywy harmonizującej przepisy prawa państw członkowskich w zakresie transgranicznego przeniesienia siedziby spółki, wydaje się obecnie kwestią przyszłości, postulować należy przyjęcie przez ustawodawcę polskiego przepisów, które nie tylko jednoznacznie umożliwią przeniesienie siedziby spółki do innego państwa bez konieczności jej likwidacji, ale także uregulują procedurę transferu jej siedziby oraz zagwarantują akcjonariuszom wpływ na podjęcie decyzji w tej sprawie i dostęp do informacji o transferze siedziby spółki do innego państwa i jego konsekwencjach, a wierzycielom spółki - ochronę ich praw.

Monografia ta jest opracowaniem oryginalnym. Chciałabym jednak zaznaczyć, że prowadząc badania dotyczące transgranicznego wykonywania działalności gospodarczej w Unii Europejskiej oraz możliwości jej prowadzenia w ramach spółek ponadnarodowych opublikowałam wcześniej artykuł pt. „Podmiotowość prawna spółki europejskiej (wybrane zagadnienia proceduralne)”, który stanowi część pracy zbiorowej pod redakcją dr Agnieszki Bielskiej – Brodziak „O czym mówią prawnicy mówiąc o podmiotowości”, Katowice 2015. W monografii jedynie w nieznacznym zakresie wykorzystałam wyniki badań objęte wcześniej tematyką wspomnianego artykułu, a przy tym zostały w istotny sposób uzupełnione i przedstawione w kontekście prawnoporównawczym. W przeważającym zakresie książka zawiera zatem nowe ustalenia, które nie były dotąd publikowane.

V. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych.

Moje dotychczasowe zainteresowania badawcze i osiągnięcia naukowe koncentrowały się wokół następujących zagadnień prawnych :

- 1. Swoboda przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług w prawie Unii europejskiej**
- 2. Spółki ponadnarodowe jako prawne formy prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej**
- 3. Alternatywne metody rozstrzygania sporów w sprawach gospodarczych i administracyjnych**
- 4. Działalność fundacji w sferze użyteczności publicznej.**

5. Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców w prawie polskim.

Publikacje, które stanowią efekt prowadzonych przeze mnie badań naukowych przedstawione zostaną w oparciu o wyodrębnione powyżej cykle tematyczne :

1. Swoboda przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług w prawie Unii europejskiej

Podstawowe kierunki moich badań naukowych koncentrowały się wokół zagadnień związanych z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej na terytorium Unii Europejskiej z wykorzystaniem możliwości, które stwarzają przedsiębiorcom swobody rynku wewnętrznego, w szczególności swoboda przedsiębiorczości oraz swoboda świadczenia usług. Zainteresowanie tą tematyką związane było przede wszystkim z możliwościami wykonywania działalności gospodarczej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej dzięki wzajemnemu uznawaniu przez państwa UE zezwoleń niezbędnych do świadczenia usług finansowych i inwestycyjnych i wydawanych przez kompetentne organy tych państw (zasada single passport), wzajemnemu uznawaniu kwalifikacji zawodowych, a także harmonizacji przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich w zakresie wymogów związanych z podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej, dla której przełomowe znaczenie miało przyjęcie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/123/WE o usługach na rynku wewnętrznym.¹³

Po obronie doktoratu, który poświęcony został działalności zagranicznych instytucji finansowych na polskim rynku kapitałowym, w kręgu moich zainteresowań badawczych pozostawała problematyka wykonywania działalności na obszarze rynku wewnętrznego przez firmy inwestycyjne. Zainteresowania te znalazły odzwierciedlenie w opracowaniu pt. *Podejmowanie i prowadzenie działalności maklerskiej przez zagraniczne firmy inwestycyjne w Polsce : wybrane zagadnienia* (w:) *Granice wolności gospodarczej w systemie społecznej gospodarki rynkowej : księga jubileuszowa z okazji 40-lecia pracy naukowej prof. dr hab. Jana Grabowskiego*, Katowice : Górnośląska. Wyższa Szkoła Handlowa, 2004. s 188-200.

¹³ Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006 r., s. 36 – 68).

Kolejną publikację poświęconą temu tematowi stanowił artykuł *Nowe regulacje prawne w zakresie działalności firm inwestycyjnych w Dyrektywie 2004/39/EC o rynkach instrumentów finansowych* (Ius et Administratio 2006, z. 2, s. 7-22). W artykule tym przedstawiłam pojęcie firmy inwestycyjnej oraz usług i czynności inwestycyjnych w świetle przyjętych wówczas nowych przepisów prawa europejskiego koncentrując się na analizie wprowadzonej w przepisach prawa europejskiego zasady single passport w świadczeniu usług inwestycyjnych, przesłankach uzyskania zezwolenia na świadczenie takich usług oraz wymogach związanych z wykonywaniem przez firmy inwestycyjne działalności transgranicznej. Zainteresowanie problematyką transgranicznego wykonywania działalności gospodarczej w dziedzinach podlegających kontroli ze strony państwa znalazło wyraz w publikacjach, które poświęciłam zagadnieniom związanym z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej w innych państwach członkowskich w zawodach prawniczych. Publikacja zatytułowana *Wykonywanie zawodów prawniczych a swoboda przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług w prawie Wspólnot Europejskich* (Zeszyty Naukowe Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej, Katowice Nr 32 (2007), s. 241-264) poświęcona została przede wszystkim analizie warunków niezbędnych dla wykonywania zawodów adwokata i radcy prawnego w Unii Europejskiej w ramach swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług. W artykule tym przedstawiłam podstawowe zasady wykonywania zawodów prawniczych w świetle przepisów Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz dyrektywy 77/249 w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług¹⁴ i dyrektywy 98/5 mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych¹⁵ oraz poddałam analizie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczące możliwości wykonywania zawodów prawniczych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Badania nad tą problematyką kontynuowałam w opracowaniu pt. *Legal Status of the Foreign Lawyers in Poland* (Ius et Administratio 2007, z. 4, s. 169-179). W artykule tym skoncentrowałam się na kwestii implementacji przepisów Dyrektywy 77/249 o świadczeniu usług prawniczych oraz Dyrektywy 98/5 regulującej możliwości stałego wykonywania

¹⁴ Dyrektywa Rady z 22 marca 1977 r. 77/249 w sprawie ułatwienia skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług (Dz. Urz. UE L 78).

¹⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 98/5 z 16 lutego 1998 r. 98/5 mająca na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 77).

zawodu prawnika w innym państwie członkowskim w przepisach prawa polskiego analizując pod tym względem regulacje ustawy z 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Polsce.¹⁶

W kolejnej publikacji poświęconej zagadnieniom związanym z realizacją swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług skoncentrowałam się na regulacjach prawa europejskiego dotyczących prawa wjazdu i pobytu obywateli UE na terytoria państw członkowskich jako na podstawowym uprawnieniu umożliwiającym efektywne korzystanie z tych swobód. Inspirację dla przygotowania opracowania p.t.: *Formy prawne działania administracji w zakresie wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej : uwagi na tle implementacji dyrektywy 2004/38/WE* (w: B. Popowska, K. Kokocińska (red.), *Instrumenty i formy prawne działania administracji gospodarczej*, Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2009. s. 299-319), stanowiło uchwalenie, a następnie nowelizacja ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin¹⁷, która implementowała przepisy Dyrektywy 2004/38/WE w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich.¹⁸ Celem artykułu było przede wszystkim wskazanie podstawowych zmian, które do prawa polskiego wprowadziła ustawa z 2006 r. w zakresie prawa wjazdu i pobytu obywateli UE do Polski, możliwości uzyskania przez ich prawa stałego pobytu oraz stosowania ograniczeń tych praw ze względów porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego. Analiza procedur związanych z realizacją prawa wjazdu i pobytu, przesłanek wydania decyzji o wydaleniu obywateli UE z terytorium RP oraz kompetencji organów administracji właściwych w tych sprawach, stanowiła podstawę do przyjęcia, że ze szczególną uwagą organy administracji dokonywać powinny interpretacji klauzul porządku, bezpieczeństwa i zdrowia publicznego, które stanowiąc mogą uzasadnienie decyzji o wydaleniu obywatela Unii Europejskiej z terytorium RP, gdyż jej wydanie ma istotne

¹⁶ Ustawa z dnia 5 lipca 2002 r., o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Polsce (Dz. U. 2016, poz. 1874).

¹⁷ Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. 2017, pozycja 900)

¹⁸ Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich (Dz. Urz. UE L 158).

konsekwencje dla możliwości korzystania przez obywateli Unii Europejskiej z podstawowych swobód rynku wewnętrznego, w szczególności ze swobody przepływu pracowników i świadczenia usług oraz ze swobody przedsiębiorczości. Nie zmienia to jednak faktu, że jeden z najistotniejszych celów Dyrektywy 2004/38, jakim jest wzmocnienie uprawnień obywateli Unii w zakresie wjazdu i pobytu na terytorium państw członkowskim oraz uproszczenie procedur i warunków administracyjnych związanych z wykonywaniem tych uprawnień w prawie polskim, w wyniku implementacji Dyrektywy 2004/38, został osiągnięty.

Zakres i kierunki moich badań dotyczących swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług rozwijały się także pod wpływem ewolucji prawa europejskiego tworzącego podstawy funkcjonowania rynku wewnętrznego. Skuteczna realizacja uprawnień związanych z podejmowaniem i prowadzeniem transgranicznej działalności gospodarczej na obszarze tego rynku wymaga bowiem zniesienia barier administracyjnych i prawnych, a osiągnięcie takiego rezultatu możliwe jest dzięki harmonizacji przepisów państw członkowskich wprowadzanej na mocy dyrektyw. Przełomowe znaczenie dla praktycznej efektywności korzystania przez przedsiębiorców ze swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług miało uchwalenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/123/WE o usługach na rynku wewnętrznym. Problematyka liberalizacji wymogów i procedur związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej w państwach członkowskich wprowadzonej na mocy przepisów „Dyrektywy usługowej” oraz ich implementacji w prawie polskim stała się przedmiotem dwóch moich opracowań kończących cykl poświęcony swobodzie przedsiębiorczości i swobodzie świadczenia usług. Warto zauważyć, że kwestie te, w tym zwłaszcza zagadnienia związane z implementacją Dyrektywy 2006/123 i jej wpływem na rozwój i umocnienie uprawnień przedsiębiorców związanych z podejmowaniem i prowadzeniem transgranicznej działalności gospodarczej są stosunkowo rzadko poruszane zarówno w literaturze prawa gospodarczego, jak i europejskiego, stąd opublikowane przeze mnie artykuły stanowią jedne z nielicznych w literaturze polskiej opracowań poruszających tę tematykę. W pierwszym z artykułów (*Swoboda przedsiębiorczości dla usługodawców w przepisach dyrektywy 2006/123/WE dotyczącej usług na rynku wewnętrznym* (w:) H. Nowicki, W. Sz wajdler (red.) Księga jubileuszowa Profesora dr. hab. Stanisława Jędrzejowskiego. - Toruń : TNOiK, 2009, s. 385-402) dokonałam charakterystyki podstawowych rozwiązań wprowadzonych w przepisach „Dyrektywy usługowej” w celu ułatwienia przedsiębiorcom korzystania ze swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług. Choć artykuł ten ma w dużej mierze charakter sprawozdawczy,

to jednak poruszone w nim zostały dwie istotne kwestie. Przede wszystkim zwróciłam uwagę na prawidłową interpretację przepisów Dyrektywy 2006/123, które zakazują państwom członkowskim powielania wymogów, które są równoważne lub zasadniczo porównywalne w odniesieniu do celu z wymogami, które przedsiębiorca spełnił już w innym państwie członkowskim. Ponadto, pokreśliłam konieczność wprowadzenia konkretnych zmian do ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej¹⁹ mających na celu implementację Dyrektywy usługowej. Problematyce implementacji Dyrektywy 2006/123 poświęcony został także artykuł *Legal aspects of undertaking and conducting business activity by foreign entrepreneurs in Poland after the implementation of the "Services Directive"* (w:) B. Mikołajczyk (red.) *Free movement of goods and persons across the Polish - Czech - Slovak borders : legal differences and similarities.* - Katowice 2012, s. 180-190. W opracowaniu tym skoncentrowałam się na przedstawieniu podstawowych zmian wprowadzonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w wyniku implementacji tej dyrektywy oraz ich wpływu na możliwości podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zagranicznych w Polsce. Poruszyłam w nim między innymi kwestię prawnych konsekwencji naruszenia przez organy administracji terminów załatwiania spraw przedsiębiorców i wprowadzenia po raz pierwszy w prawie polskim fikcji wydania decyzji pozytywnej w sprawie, a także kwestię sformułowania podstaw prawnych dla tymczasowego wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zagranicznych w Polsce w ramach swobody świadczenia usług dzięki przyjęciu ustawy o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.²⁰

2. Spółki ponadnarodowe jako prawne formy prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej.

Na ten cykl publikacji składają się artykuły poświęcone przede wszystkim Europejskiemu Zgrupowaniu Interesów Gospodarczych, jego cechom oraz możliwościom praktycznego wykorzystania tej formy prawnej przez przedsiębiorców, a także artykuł poruszający problematykę podmiotowości oraz funkcjonowania spółki europejskiej na obszarze rynku wewnętrznego Unii Europejskiej. Cykl otwiera opracowanie „*European economic interest grouping as an opportunity for exercising freedom of establishment for*

¹⁹ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1829 z późn. zm.).

²⁰ Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 893 z późn. zm.).

Polish entrepreneurs in the internal market” (w:) B. Sitek, J.J. Szczerbowski, A. W. Bauknecht (eds.), *Comparative law in Eastern and Central Europe*, Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2013, s. 299-315. Zostało ono przygotowane w oparciu o referat pod tym samym tytułem wygłoszony na międzynarodowej konferencji First International Conference on Comparative Law – Comparative Law In Eastern and Central Europe, która odbyła się w Olsztynie w dniach 17 – 18 marca 2011 r. W artykule tym scharakteryzowałam najbardziej interesujące cechy EZIG, które decydują o jego specyficznym charakterze w porównaniu ze spółkami prawa krajowego. EZIG jest podmiotem ponadnarodowym, którego założenie umożliwiają przepisy prawa europejskiego – Rozporządzenia Rady (WE) 2137/85 w sprawie Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych²¹ wymagające uczestnictwa w Zgrupowaniu przedsiębiorców pochodzących lub prowadzących działalność gospodarczą w różnych państwach członkowskich UE. W artykule skoncentrowałam się na interpretacji tych przepisów Rozporządzenia 2137/85, które mogą budzić największe kontrowersje, a w konsekwencji powodować najwięcej wątpliwości związanych z możliwościami praktycznego wykorzystania formy prawnej EZIG w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej. Podkreśliłam także specyficzne cechy Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych posiadającego siedzibę na terytorium Polski, które wynikają z regulacji ustawy o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej²² i mających zastosowanie do Zgrupowania przepisów prawa polskiego. W konkluzji wskazałam, że mimo, że celem Zgrupowania nie powinno samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej, lecz wspieranie działalności prowadzonej przez tworzących EZIG przedsiębiorców, EZIG posiada cechy interesujące i szczególne, które mogą decydować o uznaniu Zgrupowania za atrakcyjną dla polskich przedsiębiorców formę współpracy z przedsiębiorcami z innych państw członkowskich UE, która może przyczynić się do rozwoju prowadzonej przez nich działalności gospodarczej i wzrostu ich konkurencyjności na rynku europejskim. Specyficznym aspektem prowadzenia działalności gospodarczej w formie EZIG poświęcona została także kolejna publikacja przygotowana wspólnie z Prof. J. Grabowskim : „*Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych : europeizacja form prowadzenia działalności gospodarczej*” (w:) H. Gronkiewicz – Waltz, K. Jaroszyński (red.), *Europeizacja publicznego prawa gospodarczego*. - Warszawa : C. H. Beck, 2011, s. 175-188. W artykule tym przedstawione zostały przede wszystkim te cechy Zgrupowania, które decydują o jego

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) 2137/85 z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.1985 r.).

²² Ustawa z 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (t.j. Dz. U z 2015 r., poz. 2142).

ponadnarodowym charakterze i umożliwiają prowadzenie transgranicznej działalności gospodarczej. Opracowanie koncentruje się zatem na analizie celu działania Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych, który podporządkowany jest wspieraniu działalności prowadzonej przez jego członków i ułatwianiu współpracy międzynarodowej przedsiębiorcom pochodzącym z różnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Tak specyficznym celem działania EZIG w połączeniu z regulacją wewnętrzną organizacji Zgrupowania powoduje, że trudno jest w sposób jednoznaczny określić jego formę prawną w szczególności w oparciu o porównanie ze spółkami, które zakładane są na podstawie przepisów prawa krajowego. W kontekście ponadnarodowego charakteru EZIG w artykule podkreślono jednak, że Zgrupowanie uważać należy za spółkę w rozumieniu art. 54 TUE, co oznacza, że może ono prowadzić działalność gospodarczą na obszarze rynku wewnętrznego Unii Europejskiej korzystając ze swobody przedsiębiorczości. Podsumowanie analizowanych w artykule zagadnień stanowi próba wskazania przyczyn niewielkiej jak dotąd skali wykorzystania przez przedsiębiorców formy EZIG w obrocie gospodarczym. Problematyce praktycznego wykorzystania Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych poświęcony został także kolejny artykuł dotyczący Zgrupowania i prowadzonej przez nie działalności : *Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych jako strona współpracy w ramach partnerstwa publiczno- prywatnego* (w:) M. Kania (red.), *Partnerstwo publiczno- prywatne : teoria i praktyka*. - Katowice : Uniwersytet Śląski, Warszawa : Difin, 2013, s. 73-88). Artykuł ten przygotowany został w oparciu o referat zatytułowany „Przedsiębiorcy zagraniczni jako strony współpracy w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego”, wygłoszony przeze mnie podczas konferencji „Partnerstwo publiczno – prywatne. Teoria i praktyka”, która odbyła się a Katowicach na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w dniu 8 listopada 2011. W opracowaniu tym wskazałam jedną z możliwości współpracy przedsiębiorców polskich z przedsiębiorcami zagranicznymi w ramach Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych jaką stanowi realizacja wspólnego przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno- prywatnego. Możliwość taka wydaje się warta rozważenia z uwagi na trudności, które w świetle przepisów ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym²³ wiążą się z zawarciem umowy o realizację inwestycji w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego z przedsiębiorcą zagranicznym lub z przedsiębiorcami ubiegającymi się wspólnie o wykonanie przedsięwzięcia. Ustawa o partnerstwie publiczno – prywatnym w zasadzie możliwości takiej nie wyklucza, ale także i nie reguluje problematyki

²³ Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2017, pozycja 1834).

wspólnej realizacji przedsięwzięcia, pozostawiając tym samym kwestię ustalenia reguł odpowiedzialności partnerów prywatnych względem podmiotu publicznego z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o partnerstwie publiczno – prywatnym umowie zawartej przez strony. W artykule przyjął, że powstania takich problemów można uniknąć dzięki przyjęciu przez przedsiębiorców polskich i zagranicznych formy Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych, która umożliwi im współpracę i wspólne ubieganie się o realizację przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego. Rozwiązaniu takiemu nie stoi na przeszkodzie specyficzny cel działania EZIG, gdyż nawet wykonując działalność, której podstawowym celem jest rozwój i poprawa efektywności działalności swoich członków, Zgrupowanie może uzyskać status przedsiębiorcy, który jest niezbędny dla możliwości ubiegania się o realizację przedsięwzięcia jako partner prywatny.

Moje zainteresowanie problematyką funkcjonowania spółki europejskiej, w tym przede wszystkim kwestią transgranicznego przeniesienia jej siedziby, znalazło wyraz po raz pierwszy w krótkim opracowaniu opublikowanym w języku angielskim i będącym recenzją książki N. Banaś pt. *Europejska Spółka Akcyjna w postępowaniu rejestrowym*, Warszawa 2012 (recenzja ukazała się w *Silesian. Journal of Legal Studies*. - Vol. 5 (2013), s. 89-92.). Zagadnieniom związanym z transferem siedziby spółki europejskiej poświęciłam następnie artykuł pt. *Podmiotowość prawna spółki europejskiej : wybrane zagadnienia proceduralne* (w:) A. Bielska – Brodziak (red.) *O czym mówią prawnicy, mówiąc o podmiotowości*, Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2015, s. 272-295. W artykule tym zwróciłam uwagę na specyficzne aspekty podmiotowości prawnej spółki europejskiej, które wynikają z tego, że funkcjonuje ona zarówno na podstawie przepisów prawa europejskiego, jak i przepisów prawa wewnętrznego państwa, na terytorium którego znajduje się siedziba statutowa spółki. Analizując konsekwencje posiadania przez spółkę europejską podmiotowości prawnej w kontekście prawa unijnego przede wszystkim należy podkreślić, że korzystać ona może ze swobody przedsiębiorczości. W artykule skoncentrowałam się na przedstawieniu możliwości realizacji przez spółkę europejską jednego z budzących największe kontrowersje uprawnień w ramach swobody przedsiębiorczości, które stanowi transgraniczne przeniesienie siedziby statutowej spółki bez konieczności jej likwidacji i utraty podmiotowości prawnej. W opracowaniu scharakteryzowałam podstawowe etapy procedury transferu siedziby spółki europejskiej do innego państwa, a także konsekwencje takiego transferu w sferze podmiotowości prawnej *Societas Europaea*.

3. Alternatywne metody rozstrzygnięcia sporów w sprawach gospodarczych i administracyjnych

Równoległe z problematyką podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rynku wewnętrznego Unii Europejskiej oraz funkcjonowania spółek ponadnarodowych, jeden z podstawowych obszarów moich zainteresowań badawczych, stanowiły prawne zagadnienia związane z zastosowaniem alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów (ADR), w tym przede wszystkim mediacji, w sprawach gospodarczych oraz administracyjnych. Zainteresowanie tą problematyką miało bezpośredni związek z ukończeniem przeze mnie szkolenia uprawniającego do wpisu na listę mediatorów sądowych, a także uzyskaniem takiego wpisu i rozpoczęciem działalności jako mediator w Ośrodku Mediacji Fundacji Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego „Facultas Iuridica” w roku 2006, którą to działalność kontynuuję do chwili obecnej. Pierwszy artykuł poświęcony problematyce mediacji stanowiło krótkie opracowanie „*Mediation as a Method of Alternative Dispute Resolution in Polish Civil Proceedings*”, które stanowi część przygotowanego wraz z Prof. Janem Olszewskim rozdziału „*Alternative dispute resolution*” (Ius et Administratio. Selected Issues of the Polish Business Law, 2007, z. 4, s. 248-250). Z uwagi na fakt, że w okresie przygotowywania artykułu, przepisy prawa polskiego wprowadzające możliwość rozwiązania sporu w sprawach cywilnych w drodze mediacji miały jeszcze charakter regulacji nowej, gdyż wprowadzone zostały na podstawie nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 28 lipca 2005 r.²⁴, artykuł ten miał charakter sprawozdawczy i koncentrował się na przedstawieniu nowych rozwiązań proceduralnych charakterystycznych dla mediacji, takich jak dobrowolne przystąpienie przez strony do mediacji oraz poufność postępowania, przepisów precyzujących wymogi niezbędne dla wykonywania działalności mediatora oraz warunków zatwierdzenia ugody przez sąd i jej skutków prawnych. W artykule „*Mediacja jako alternatywna metoda rozwiązywania sporów w prawie Unii Europejskiej*”, Zeszyty Naukowe Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej, Katowice, Nr 37 (2008), s. 151-161, zajęłam się podstawowymi aspektami prawnymi mediacji zaproponowanymi w projekcie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i gospodarczych z dnia 22

²⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2005, Nr 172, poz. 1438).

października 2004 r.²⁵ W artykule tym przedstawiłam pojęcie alternatywnych metod rozstrzygania sporów i jego charakterystyczne cechy oraz wskazałam podstawowe założenia projektu dyrektywy dotyczącej mediacji oraz planowany zakres jej zastosowania. W ostatniej części opracowania podkreśliłam także istotne praktyczne znaczenie projektowanych regulacji mających na celu zagwarantowanie możliwości zatwierdzenia zawartej przez strony w toku mediacji ugody przez sąd lub inny organ władzy publicznej, co powinno zapewnić nie tylko nie tylko większą efektywność mediacji, ale przede wszystkim zapewnić uznanie i wykonanie ugody na całym terytorium Unii Europejskiej zgodnie z przepisami, które określają warunki wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych.

Poruszana przeze mnie problematyka alternatywnych metod rozstrzygania sporów obejmowała także wybrane zagadnienia dotyczące regulacji postępowania arbitrażowego. W artykule „*New Provisions of Polish Law Concerning Arbitration : selected issues*”, Pr. Nauk. UŚl., Silesian Journal of Legal Studies, Vol. 1 (2009), s. 68-75, skoncentrowałam się na przedstawieniu zmian w postępowaniu arbitrażowym, które do przepisów kodeksu postępowania cywilnego wprowadzone zostały na mocy nowelizacji z dnia 28 lipca 2005 r.²⁶ Zwróciłam uwagę przede wszystkim na nową regulację kwestii relacji pomiędzy postępowaniem sądowym a arbitrażowym wprowadzoną w przepisach art. 1159 kpc, która ogranicza możliwości działania sądów w sprawach rozpatrywanych w postępowaniu arbitrażowym wyłącznie do sytuacji *expressis verbis* wskazanych w ustawie. Kwestią, której poświęciłam szczególną uwagę była problematyka zapisu na sąd polubowny, w tym przede wszystkim jego formy, możliwości jego sporządzenia przez pełnomocnika oraz prawnych konsekwencji sporządzenia zapisu na sąd polubowny przez strony.

W kolejnych artykułach poświęconych alternatywnym metodom rozstrzygania sporów skoncentrowałam się na możliwościach ich zastosowania w sprawach administracyjnych. Zainteresowanie tą problematyką związane było z wprowadzeniem instytucji mediacji do przepisów ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi²⁷ oraz z kontrowersjami, które regulacja ta budziła w doktrynie i literaturze, dotyczącymi zwłaszcza prawnych konsekwencji ugody zawartej w ramach postępowania mediacyjnego. Celem pierwszego artykułu poruszającego te kwestie „*Alternatywne metody rozstrzygania sporów*

²⁵ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters (SEC (2004) 1314), Brussels 22.10.2004 COM (2004) 718 final, 2004/0251 COD

²⁶ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 178, poz. 178).

²⁷ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1369, 1370).

(ADR) w działaniu organów administracji publicznej. Wybrane zagadnienia” [w :] S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski (red.), Przegląd dyscyplin badawczych pokrewnych nauce prawa i postępowania administracyjnego, Lublin 2010, s. 271 – 286, było przede wszystkim przedstawienie najistotniejszych regulacji prawnych dotyczących wykorzystania ADR w sprawach administracyjnych w prawie amerykańskim i europejskim oraz zwrócenie uwagi na te rozwiązania, których recypowanie w prawie polskim mogłoby przynieść skutek w postaci zwiększenia zainteresowania wykorzystaniem mediacji w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz poprawy skuteczności zawartej w jej wyniku ugody. W artykule scharakteryzowałam możliwości zastosowania ADR oraz podstawowe cechy tej procedury wprowadzone w przepisach obowiązującej w Stanach Zjednoczonych ustawy Administrative Dispute Resolution Act (ADRA).²⁸ Zwróciłam także uwagę na procedurę negocjacji prawotwórczych, które mogą być zainicjowane przez agencje federalne na podstawie przepisów the Negotiated Rulemaking Act.²⁹ Negocjacje takie prowadzone są z udziałem osób, których interesów planowany akt prawny będzie dotyczył, a zmierzają one do osiągnięcia konsensusu w zakresie proponowanych regulacji prawnych i przekazania agencji projektu aktu prawnego będącego przedmiotem negocjacji, co w powinno prowadzić zwiększenia stopnia społecznej akceptacji prawotwórczej działalności agencji. W artykule wskazałam także podstawowe założenia Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie alternatyw wobec sądowego rozstrzygnięcia sporów między władzami administracyjnymi a osobami prywatnymi.³⁰ W zakończeniu podkreśliłam, że rzeczywista skuteczność ADR w rozstrzygnięciu sporów pomiędzy organami administracji publicznej a podmiotami prywatnymi zależy od spełnienia dwóch podstawowych warunków – efektywności przyjętych w tym zakresie regulacji prawnych i ich praktycznej skuteczności. W moim przekonaniu prawna regulacja ADR powinna uwzględniać nie tylko specyficzne cechy tych metod, takie jak dobrowolność, poufność postępowania oraz brak jego formalizmu, ale także brać pod uwagę konieczność zapewnienia stronom prawnej skuteczności i wykonalności ugody zawartej w drodze mediacji. W kolejnym artykule poświęconym mediacji w sprawach administracyjnych zatytułowanym „*Mediacja jako jedna z*

²⁸ Administrative Dispute Resolution Act of 1996 (ADRA), tekst dostępny na stronie United States Environmental Protection Agency, <https://www.epa.gov/adr/administrative-dispute-resolution-act-1996>.

²⁹ The Negotiated Rulemaking Act of 1996, Publ. Law 104 – 320.

³⁰ Recommendation Rec(2001)9 of the Committee of Ministers to member states on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties (Adopted by the Committee of Ministers on 5 September 2001 at the 762nd meeting of the Ministers’ Deputies).

podstawowych form ADR w sprawach administracyjnych w prawie europejskim i prawie polskim” [w:] R. Blicharz, M. Kania (red.), Prywatnoprawne instrumenty oddziaływania Skarbu Państwa na przedsiębiorców. - Katowice 2011, s. 125-162 skoncentrowałam się na kwestiach, które budziły najwięcej wątpliwości związanych z praktycznym zastosowaniem mediacji w postępowaniu sądowoadministracyjnym. Przede wszystkim zwróciłam uwagę problemy, które powstać mogą w związku z określeniem pozycji mediacji w postępowaniu sądowoadministracyjnym w kontekście podstawowej funkcji sądownictwa administracyjnego, którą stanowi kontrola działalności administracji publicznej pod względem zgodności z prawem. W dalszej części artykułu odniosłam się krytycznie do szczegółowych rozwiązań w zakresie mediacji wprowadzonych w przepisach art. 115 – 118 ustawy prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Za największy mankament mediacji w postępowaniu sądowoadministracyjnym uznałam brak jednoznacznego określenia charakteru prawnego ustaleń przyjętych podczas mediacji i ich skutków dla stron w świetle art. 117 §1 ustawy p.p.s.a. W podsumowaniu zawartych w tym opracowaniu rozważań stwierdziłam, że choć wprowadzenie mediacji jako sposobu rozstrzygania sporu pomiędzy organami administracji a osobami prywatnymi stanowi duży krok naprzód w realizacji postulatu poprawy skuteczności i szybkości załatwiania spraw administracyjnych, lecz szczegółowe rozwiązania w tym zakresie wprowadzone w postępowaniu sądowoadministracyjnym wymagają jeszcze dopracowania.

4. Działalność fundacji w sferze użyteczności publicznej.

Kolejna sfera moich zainteresowań naukowych związana jest z problematyką działalności fundacji. Analizie związanych z nią zagadnień poświęciłam dwie publikacje, których z tego względu nie określam mianem cyklu. Przedstawiają one jednak wyniki moich badań prowadzonych w tym obszarze tematycznym. W opracowaniach tych starałam się ująć najistotniejsze kwestie związane ze sprecyzowaniem celu działania fundacji i możliwością uzyskania przez fundacje uprzywilejowanego statusu prawnopodatkowego.

Celem pierwszego artykułu zatytułowanego *Działalność fundacji w sferze użyteczności publicznej w prawie polskim i Unii Europejskiej : wybrane zagadnienia* [w:] J. Grabowski, A. Hołda – Wydrzyńska, K. Pokryszka (red.), 25 lat fundamentów wolności działalności gospodarczej : tendencje rozwojowe. - Katowice 2013, s. 528-543, było przede

wszystkim przedstawienie wybranych problemów związanych z ustaleniem zakresu i celów działania fundacji w myśl przepisów ustawy o fundacjach.³¹ W artykule zwróciłam uwagę, na wątpliwości, które powstać mogą na tle interpretacji „społecznie lub gospodarczo użytecznego” celu fundacji w świetle art. 1 ustawy o fundacjach oraz podkreśliłam słuszność poglądu, w myśl którego dla określenia celu działania fundacji konieczne jest dokonanie wykładni systemowej, która pozwala na uwzględnienie całości uregulowań odnoszących się do statusu fundacji. W artykule przedstawiłam również możliwości uzyskania przez fundację statusu organizacji pożytku publicznego w świetle przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.³² W publikacji tej wskazałam także niezwykle istotny w krajach Unii Europejskiej aspekt prowadzenia przez fundacje działalności transgranicznej, która wiąże się zarówno z realizacją przez fundację zadań społecznie użytecznych na terytoriach innych państw członkowskich UE, jak i z możliwością uzyskiwania przez fundacje wsparcia od zagranicznych darczyńców. Z uwagi na trwające podczas przygotowywania artykułu prace nad przyjęciem wspólnego w prawie unijnym modelu Fundacji Europejskiej oraz na moje zainteresowania związane z funkcjonowaniem europejskich podmiotów ponadnarodowych, część opracowania poświęcona została także charakterystyce podstawowych zasad działania Fundacji Europejskiej oraz możliwościom prowadzenia przez nią działalności związanej z realizacją celów użyteczności publicznej na obszarze rynku wewnętrznego Unii Europejskiej.

W artykule *Administracyjnoprawne przywileje fundacji użyteczności publicznej*, Monitor Prawniczy 2014, nr 9, s. 464-472, podałam analizie cel działania fundacji przede wszystkim w kontekście możliwości uzyskania przez nią określonych zwolnień i preferencji prawnopodatkowych. W opracowaniu podkreśliłam, że w interesie samych fundacji powinno leżeć jednoznaczne określenie celu społecznie użytecznego jako celu ich działania, gdyż wiąże się to z możliwością uzyskania określonych preferencji podatkowych, które wynikają z przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.³³ W artykule przedstawiłam także warunki niezbędne dla uzyskania przez fundację statusu organizacji pożytku publicznego oraz podkreśliłam wynikające z niego korzyści w postaci zwolnień podatkowych

³¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 40 z zm.).

³² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z zm.).

³³ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1888 z zm.).

i innych preferencji prawnych, które uzyskać może fundacja prowadząca działalność pożytku publicznego.

5. Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców w prawie polskim.

W tym obszarze swojej działalności naukowej skoncentrowałam się na problematyce związanej z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej na terytorium Polski przede wszystkim w świetle przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.³⁴ Efektem prowadzonych badań było wzięcie udziału w przygotowaniu podręcznika pod redakcją prof. dr hab. Jana Grabowskiego „*Publiczne prawo gospodarcze : zarys wykładu*” [aut.]: R. Blicharz, J. Grabowski, M. Pawełczyk, K. Pokryszka, E. Przeszło, Bydgoszcz : Oficyna Wydawnicza Branta, 2008, s. 11-19, 25-86, 197-207. W podręczniku tym opracowałam rozdziały poświęcone podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej (z wyjątkiem części dotyczącej pojęcia przedsiębiorcy, którą przygotował Prof. UŚ dr hab. Mirosław Pawełczyk), funkcjonowaniu Krajowego Rejestru Sądowego oraz specjalnym strefom ekonomicznym. Opracowałam także hasła dotyczące działalności gospodarczej, przedsiębiorcy, rejestracji działalności gospodarczej oraz jej reglamentacji w „*Leksykonie prawa dla polityków*” [aut.:] R. Blicharz, P. Gabor, G. Grabowska, A. Hołda-Wydrzyńska, J. Jagoda, M. Kania, W. Kurowski, A. Łabno, A. Matan, A. Ogonowski, M. Pawełczyk, P. Pinior, K. Pokryszka, E. Przeszło, R. Sysło, M. Tarasek, S. Tkacz, Z. Tobor, U. Torbus, Warszawa : Polskie Wydawnictwo Prawnicze, 2011, s. 85-86, 94-95, 96-98.

W zakresie badań związanych z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej na szczególną uwagę zasługują jednak dwa opracowania. W monografii pod redakcją Prof. UŚ dr hab. Rafała Blicharza dokonałam szczegółowej analizy prawnej regulacji kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy w świetle przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W opracowaniu tym przedstawiłam kwestie związane z wszczęciem kontroli oraz czasem i miejscem jej prowadzenia, kompetencjami organów administracji oraz prawami i obowiązkami kontrolowanych przedsiębiorców (*Postępowanie kontrolne - przebieg kontroli [w:] R. Blicharz (red.), Kontrola przedsiębiorcy. - Warszawa : CeDeWu.pl, 2013, s 109-137*). W podręczniku akademickim poświęconym publicznemu prawu gospodarczemu pod redakcją Prof. UŚ dr hab. Rafała Blicharza opracowałam

³⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2168).

obszerny rozdział poświęcony podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej, w którym przedstawiłam zasadę wolności gospodarczej z perspektywy prawa polskiego i prawa Unii Europejskiej, dokonałam wnikliwej analizy pojęcia przedsiębiorcy i działalności gospodarczej, a także przedstawiłam podstawowe prawa i obowiązki przedsiębiorcy, zagadnienia związane z rejestracją przedsiębiorców w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz w Krajowym Rejestrze Sądowym, reglamentacją działalności gospodarczej oraz podejmowaniem takiej działalności przez przedsiębiorców zagranicznych w Polsce (*Publiczne prawo gospodarcze : zarys wykładu*, red. nauk. Rafał Blicharz ; [aut.]: R. Blicharz, A. Dyląg, A. Hołda-Wydrzyńska, K. Jaworek, M. Kania, A. Lichosik, M. Pawełczyk, K. Pokryszka, E. Przeszło, Warszawa : Lex a Wolters Kluwer business, 2015, s. 19 – 111). Drugie wydanie tego podręcznika zawierające uaktualniony stan prawny ukazało się w 2017 r. (*Publiczne prawo gospodarcze : zarys wykładu*, red. nauk. Rafał Blicharz (2 wydanie) ; [aut.]: R. Blicharz, A. Hołda-Wydrzyńska, M. Kania, A. Lichosik, K. Łuczak, M. Pawełczyk, A. Piwowarczyk, K. Pokryszka, E. Przeszło, Warszawa : Lex a Wolters Kluwer business, 2017, s. 19 – 127). Zwięzłą charakterystykę podstawowych uprawnień i obowiązków przedsiębiorców wynikających z przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedstawiłam także w ostatnim z opracowań przygotowanych w obszarze tematycznym związanym z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, stanowiącym część monografii pod redakcją Prof. UŚ dr hab. Rafała Blicharza „Przedsiębiorca – zagadnienia wybrane”, która została opublikowana w grudniu 2017 r. (K. Pokryszka „Wybrane uprawnienia i obowiązki przedsiębiorców w świetle przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej” [w:] R. Blicharz (red.) „Przedsiębiorca – zagadnienia wybrane”, s. 87-101, Katowice 2017).

VI. Plany i zamierzenia naukowe

Głównym obszarem moich zainteresowań naukowych pozostanie problematyka transgranicznego wykonywania działalności gospodarczej w Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem transgranicznej działalności spółek na obszarze rynku wewnętrznego. W pierwszej kolejności chciałabym kontynuować badania poświęcone transgranicznemu przeniesieniu siedziby spółki i skoncentrować się na problemach, które w tym zakresie wynikać mogą z przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich Unii Europejskiej. Badania te chciałabym prowadzić w ujęciu prawnoporównawczym. Możliwość korzystania przez spółki ze swobody przedsiębiorczości związana z przeniesieniem siedziby

statutowej do innego państwa wydaje się być bowiem kwestią, która wymaga regulacji zarówno na poziomie europejskim, jak i w przepisach prawa wewnętrznego państw Unii Europejskiej, w tym także prawa polskiego. Dowodzą tego postanowienia opracowanej w 2017 r. przez grupę ekspertów europejskiej ustawy modelowej – European Model Company Act (EMCA) oraz tezy wydanego w dniu 25 października 2017 r. wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C – 106/16 dotyczącej przeniesienia siedziby statutowej polskiej spółki z o.o. Polbud Podwykonawstwo do Luksemburga w świetle mających zastosowanie w tej sprawie przepisów kodeksu spółek handlowych. Chciałabym ponadto kontynuować badania dotyczące spółki europejskiej i skoncentrować się na charakterystycznych cechach dualistycznego i monistycznego systemu zarządzania tą spółką przyjętych w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Moje plany naukowe wiążą się także z alternatywnymi metodami rozstrzygania sporów w sprawach z udziałem przedsiębiorców. W tym zakresie chciałabym rozpocząć badania dotyczące wykorzystania ADR w sprawach gospodarczych, w których spór ma charakter transgraniczny. Interesującym zagadnieniem jest także zastosowanie mediacji w sprawach przedsiębiorców rozstrzyganych w postępowaniu administracyjnym, w tym zwłaszcza kwestia załatwienia sprawy przez organ administracji zgodnie z ustaleniami dokonanymi podczas mediacji.

Katowice, dnia 3 stycznia 2018 roku

Katarzyna Pokryszka
.....

Katarzyna Pokryszka